

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 403/2024-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Luboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], narodenej [REDAKOVANÉ], zastúpenej AK PRINC & PARTNERS s.r.o., Štefánikova 26, Trnava, proti postupu Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 17C/108/2008, rozsudkom Okresného súdu Trnava c. k. 17C/108/2008-304 z 10. mája 2012 a c. k. 17C/108/2008-665 z 9. februára 2021, postupu Krajského súdu v Trnave v konaní sp. zn. 23Co/46/2021, rozsudku Krajského súdu v Trnave c. k. 23Co/46/2021-772 z 9. marca 2022, postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní sp. zn. 7Cdo/156/2022 a proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/156/2022 z 20. marca 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 11. júla 2024 domáha vyslovenia porušenia základných práv zaručených § 46 ods. 1 a § 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práv podľa § 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a podľa § 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) rozhodnutiami o jej žalobe, odvolaní a dovolaní v civilnom procese, ako aj postupmi okresného, krajského a najvyššieho súdu. Sťažovateľka tiež navrhla zrušiť rozhodnutie najvyššieho súdu a vec mu vrátiť na ďalšie konanie, priznať jej primerané finančné zadostivenie a náhradu trov konania.

II.

Argumentácia sťažovateľky

2. Okresný súd oboma sťažovateľkou napadnutými rozsudkami zamietol jej žalobu, ktorou sa spolu s dnes už nebohými žalobcami (súrodencami) proti žalovaným, ktorí boli účastníkmi kúpnej zmluvy

z 21. júla 2005 (matka sťažovateky ako jedna z predávajúcich a sestra ako kupujúca) , domáhala urenia, že predmetná kúpna zmluva je v zmysle § 38 ods. 2 a § 39 Občianskeho zákonníka neplatná. Podstata argumentácie sťažovateky ako žalobkyne spočívala v tom, že nebohý otec sťažovateky ako jeden z predávajúcich kúpnu zmluvu nepodpísal, že v ňom jej podpisu trpel duševnou poruchou, v dôsledku ktorej bol na tento právny úkon neschopným, a konanie žalovaných pri podpise kúpnej zmluvy bolo v rozpore s dobrými mravmi. Okresný súd v poradí tretím rozsudkom žalobu zamietol primárne z dôvodu procesnej neprípustnosti (žalobkyňa sa domáhala urenia neplatnosti kúpnej zmluvy), avšak posudzoval aj meritum veci a zamietnutie odôvodnil aj tým, že a) sťažovateka ako žalobkyňa neunesla dôkazné bremeno, keď nepreukázala, že by nebohý namietaný kúpnu zmluvu nepodpísal, a b) neunesla dôkazné bremeno v otázke, že konal v duševnej poruche, ktorá ho robí na tento úkon neschopným. Okresný súd zastával názor, že kúpna zmluva svojím obsahom a účelom neodporuje žiadnemu zákonu, žiadny zákon neobchádza ani sa neprieči dobrým mravom.

3. Sťažovateka podala proti v poradí tretiemu rozsudku okresného súdu odvolanie, pričom uplatnila odvolacie dôvody podľa § 365 ods. 1 písm. d), e), f) a h) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), opätovne argumentujúc, že jej nebohý otec ako predávajúci kúpnu zmluvu nepodpísal, v ňom jej podpisu bol na tento právny úkon neschopným a konanie žalovaných pri podpise kúpnej zmluvy bolo v rozpore s dobrými mravmi. Odvolací súd posudzoval aj procesnú (ne)prípustnosť žaloby a skonštatoval správnosť postupu súdu prvej inštancie, ktorý ju nezamietol len z dôvodu formálno-procesných podmienok, ale zaoberal sa meritom veci. Skutkové, ako aj právne závery súdu prvej inštancie týkajúce sa meritorneho prieskumu považoval odvolací súd za správne a poukázal na vyerpávajúce odôvodnenie súdu prvej inštancie (body 81 až 86 rozhodnutia), v ktorom sa súd prvej inštancie vysporiadal so všetkými v tomto smere vykonanými dôkazmi, vyhodnotil ich jednotlivo, ako aj vo vzájomných súvislostiach a dospel k správnym skutkovým záverom, opierajúc sa najmä o znalecký posudok Inštitútu forenzných medicínskych expertíz c. 287/2015 vrátane jeho doplnkov c. 47/2018 a c. 81/2020, ktorého záver je zhodný so záverom znalca vyjadreného v znaleckom posudku c. 209/2010. V zmysle záverov týchto posudkov bolo u nebohého jednoznačne vylúčené, že by u neho v ňom podpisu kúpnej zmluvy došlo, hoci aj prechodne, k zníženiu schopnosti uvedomovať si následky svojho konania. Odvolací súd sa nestotožnil ani s námietkou odvolateky, ktorá konanie žalovaných, resp. žalovanej v druhom rade (t. j. sestry sťažovateky ako kupujúcej) klasifikovala ako rozporné s dobrými mravmi, a v bode 67 svojho rozhodnutia uviedol: „... *nebohý bol v case podpisu kúpnej zmluvy síce vážne fyzicky chorý (nie však psychicky) a uzavretie predmetnej kúpnej zmluvy bolo naplnením jeho už dlhšie trvajúcej vôle odmeniť dieta, ktoré svojím rodiom dlhodobo poskytovalo starostlivosť v situácii, keď ostatné deti sa o rodičov riadne nezaujímali a nestarali. Za popísaných okolností ani odvolací súd zhodne s prvoinštančným nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by mohla viesť k záveru, že predmetný právny úkon svojím obsahom alebo účelom sa prieci dobrým mravom a preto by mal byť v zmysle § 39 OZ neplatný.*”

4. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala sťažovateka dovolanie. Zo sťažnosti napadnutého uznesenia dovolacieho súdu je zrejmé, že dovolanie podala z dôvodu uvedeného v § 421 ods. 1 CSP bez bližšej konkretizácie, avšak poukazovala na relevanciu uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/28/2011 z 26. apríla 2012 (správne ide o uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/26/2011 z 26. apríla 2012, pozn.). V dovolaní sťažovateka argumentovala zneužitím ťžkého zdravotného

stavu nebohého, taktiež zdôrazňovala svoju nevedomosť o zámere previesť nehnuteľnosť na žalovanú. Atakovala platnosť kúpnej zmluvy pre absenciu vážnosti prejavu vôle, ktorú odôvodnila zdravotným a psychickým stavom nebohého (nebohý bol v ase podpisu kúpnej zmluvy nielen hospitalizovaný v zdravotníckom zariadení, ale tiež akajúci na vážnu operáciu mozgu a za týchto okolností sa zbavoval majetku). Dovolací súd v rozhodnutí, ktorým odmietol dovolanie sťažovateky, poukázal na to, že relevanciu zmieňovaného rozhodnutia pre predmetné konanie nezistil, keďže v ňom rámci aplikácie dobrých mravov nebola riešená právna otázka v zmysle § 421 ods.1 písm. a) CSP, od ktorej by závisel napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. Dovolací súd však, poukazujúc na závery obsiahnuté v náleze ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 383/2021 z 12. novembra 2021, následne skúmal, či individuálne okolnosti prípadu nezakladajú rozpor s dobrými mravmi v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP. V závere dovolací súd vyslovil, že v prejednávanej veci o takúto situáciu nejde, a skonštatoval, že rodičia žalobkyne boli ako bezpodieloví spoluvlastníci oprávnení nakladať s majetkom patriacim do BSM podľa svojej vôle. Výkon ich vlastníckeho práva napriek nesúhlasu niektorých potencionálnych zákonných dedičov nie je podľa obsahu spisu v rozpore s dobrými mravmi. Vzhľadom na uvedené podané dovolanie podľa § 447 písm. f) CSP odmietol.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Sťažovateka v podanej ústavnej sťažnosti v zásade rekapituluje svoju doterajšiu argumentáciu uplatňovanú napriečjednotlivými inštanciami civilného konania, osobitne zdôrazňujúc skutočnosť a právnu zložitost veci. Podstata argumentácie sťažovateky je založená na tom, že nebohý bol v ase podpisu kúpnej zmluvy v ťažkom zdravotnom stave s dopadom na jeho vôľové vlastnosti. Sťažovateka tiež poukazuje na stav núdze nebohého, v ktorom sa mal nachádzať ase podpisu kúpnej zmluvy. Osobitne zdôrazňuje, že k podpisu kúpnej zmluvy došlo počas hospitalizácie nebohého v nemocnici. Takéto konanie žalovanej v pozícii kupujúcej považovala za rozporné s dobrými mravmi.

6. Sťažovateka zastáva názor, že všeobecné súdy priznali ochranu právam a právom chráneným záujmom žalovanej (kupujúcej), ktorá objektívne zneužila zdravotný stav a núdzu „predávajúceho“ vo svoj prospech, a podľa názoru sťažovateky všeobecné súdy – napriek preukázanému zdravotnému stavu nebohého a (údajnému) jeho podpisu na nemocničnom lôžku – prejudikovali, že toto konanie nie je v rozpore s dobrými mravmi. S uvedeným záverom sťažovateka nesúhlasí a ústavný súd žiada, aby posúdil, či konanie žalovanej v prvom rade ako kupujúcej je alebo, naopak, nie je v rozpore s dobrými mravmi.

7. Sťažovateka v ústavnej sťažnosti poukazuje taktiež na neefektívnost postupu súdov, pričom dĺžka konania a prieťahy podľa jej názoru mali dopad na rozhodnutie dovolacieho súdu. Sťažovateka klasifikuje osobitne postup najvyššieho súdu ako neefektívny a nesústreďený a namieta obmedzenie najvyššieho súdu na preberanie záverov všeobecných súdov nižšieho stupňa bez ohľadu na tvrdenia sťažovateky a ňou produkované dôkazy, ktoré podľa jej názoru vnášali pochybnost do svedeckých výpovedí, resp. vyjadrení účastníkov konania. Tým malo dôjsť k porušeniu práva sťažovateky na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a práva

na rozhodnutie v primeranej lehote, k odopretiu spravodlivosti a porušeniu práva sťažovateky na spravodlivé hodnotenie veci (t. j. porušeniu práva na spravodlivý proces).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

IV.1. K namietanému porušeniu práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru všeobecnými súdmi:

8. V ašti namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet ahov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote je ústavnú sťažnosť potrebné považovať za zjavne neopodstatnenú a ako takú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona c. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) odmietnuť

9. Ústavný súd už vo svojich skorších rozhodnutiach judikoval, že porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v kontexte ustanovenia § 124 zákona o ústavnom súde predstavuje tzv. „iný zásah“ (I. ÚS 161/02, I. ÚS 6/03). Uvedené odôvodňuje poskytnutie ochrany tomuto základnému právu zo strany ústavného súdu len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v case, keď namietané porušenie uplatneného práva ešte mohlo trvať (III. ÚS 389/2022 a tam odkazovaná judikatúra). V nadväznosti na uvedené tak ústavná sťažnosť musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv (IV. ÚS 73/05). Pokiaľ v case doručenia ústavnej sťažnosti ústavnému súdu už namietané porušovanie práva netrvá, konanie o takej ústavnej sťažnosti nie je spôsobilé naplniť účel ochrany, ktorý ústavný súd poskytuje vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných priet ahov (I. ÚS 6/03). Uvedený právny názor je akceptovaný aj judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (Mazurek proti Slovenskej republike, rozhodnutie o sťažnosti c. 16970/05 z 3. 3. 2009).

10. Podstatou, úelom a cieľom práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je odstránenie stavu právnej neistoty, ku ktorému zásadne dochádza právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

11. Sťažovateľkou namietané prvoinštančné, odvolacie, ako aj dovolacie konanie boli právoplatne skončené ešte pred podaním ústavnej sťažnosti. Vzhľadom na stav konaní na všetkých namietaných inštanciách už k sťažovateľkou namietanému porušovaniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet ahov a rozhodnutia v primeranej lehote nemohlo dochádzať.

12. V tomto smere neobstojí ani argumentácia sťažovateky o porušení základného práva na spravodlivé rozhodnutie vo veci v kontexte celkovej dĺžky trvania súdneho konania. Sťažovateľka mala kedykoľvek právo domáhať sa ochrany, pokiaľ – ako sama v ústavnej sťažnosti uvádza – sa v priebehu konania vyskytli kratšie, ako aj dlhšie obdobia absolútnej neinnosti súdu. Z jej argumentácie však vyplýva, že o túto ochranu sa neuchádzala. Sťažovateľkou požadovaný zásah ústavného súdu už toho času nie je spôsobilý naplniť účel tejto ochrany, ako už ústavný súd zdôraznil a odôvodnil.

IV.2. K namietanému porušeniu práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru:

13. Vo vzťahu k ústavnou sťažnosťou napadnutým rozsudkom okresného súdu a rozsudku krajského súdu nie je daná právomoc ústavného súdu na jej prerokovanie, a v tejto časti bola preto sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde odmietnutá.

14. V konaní o ústavných sťažnostiach ústavný súd postupuje v zmysle princípu subsidiarity (čl. 127 ods. 1 ústavy) a jeho právomoc je daná v prípade, ak požadovanú ochranu základných práv a slobôd neposkytuje iný súd. Sťažovateľka voči predmetným rozhodnutiam (kópie ktorých napriek explicitnému zneniu § 123 ods. 3 zákona o ústavnom súde nepripojila k ústavnej sťažnosti) disponovala opravnými prostriedkami, ktoré aj využila. Tvrdenú nesprávnosť rozsudkov súdu prvej inštancie a ich právne závery vedúce k zamietnutiu žaloby namietala v odvolaniach, o ktorých rozhodol krajský súd. Nesprávnosť rozsudku krajského súdu a jeho právne závery vedúce k potvrdeniu správnosti v poradí tretieho rozsudku okresného súdu namietala v dovolaní, o ktorom rozhodol najvyšší súd ústavnou sťažnosťou napadnutým uznesením. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní a právomoc najvyššieho súdu rozhodnúť o dovolaní vylučuje právomoc ústavného súdu.

15. V rozsahu proti uzneseniu najvyššieho súdu, kópia ktorého taktiež nebola k ústavnej sťažnosti zo strany navrhovateľky pripojená, je ústavná sťažnosť zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietnutá. Sťažovateľka namieta (okrem porušenia práv na verejné prerokovanie bez zbytočných prieťahov a prejednanie v primeranej lehote, čím sa ústavný súd vysporiadal v predchádzajúcich bodoch svojho rozhodnutia) aj to, že týmto rozhodnutím došlo k odopretiu spravodlivosti a bolo porušené jej právo na spravodlivé hodnotenie veci. Namietané porušenie týchto práv sťažovateľka odôvodnila tým, že najvyšší súd nevhliadol v prejednávanej veci rozpor s dobrými mravmi.

16. Po oboznámení sa s obsahom odôvodnenia rozsudku najvyššieho súdu ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd sa neobmedzil len na preberanie záverov všeobecných súdov nižšieho stupňa (ako tvrdí sťažovateľka), ale s dovolacou argumentáciou sťažovateľky sa – súc ňou viazaný – riadne vysporiadal. Dovolací súd svoje nevyhovujúce rozhodnutie vo vzťahu k dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP odôvodnil tým, že nezistil prejudikatúru uznesenia najvyššieho súdu, relevanciu ktorého v danom prípade tvrdila sťažovateľka, a vo vzťahu k dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP tým, že z obsahu spisu nevyplývali také skutkovosti, v dôsledku ktorých by výkon práva rodičov žalobkyne ako predávajúcich bol v rozpore s dobrými mravmi. Najvyšší súd v bode 10 rozhodnutia konštatuje, že napriek nesúhlasu niektorých potencionálnych zákonných dedičov nie je výkon vlastníckeho práva podľa obsahu spisu v rozpore s dobrými mravmi. Na podporu správnosti zisteného skutkového stavu a jeho právneho posúdenia najvyšší súd osobitne zdôraznil aj závery vyplývajúce z trestného konania a svedeckú výpoveď matky sťažovateľky ako predávajúcej (žalovanej), ktorá objasnila okolnosti prevodu vlastníckeho práva spochybňovaného sťažovateľkou. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyplýva, že najvyšší súd sa ústavne akceptovateľným spôsobom zaoberal a aj vysporiadal s dovolaním sťažovateľky a závery, ku ktorým dospel, jasne a zrozumiteľne vysvetlil.

17. Z bodu 10 napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že z argumentácie dovolateľky vyabstrahoval relevantnú právnu otázku, ktorú dovolateľka žiadala v dovolaní posúdiť a túto

skúmal v kontexte § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Ústavný súd preto poznamenáva, že keďže dovolací súd realizoval meritórny prieskum právnych záverov krajského súdu, ako správna forma rozhodnutia najvyššieho súdu sa ústavnému súdu javí zamietnutie dovolania podľa § 448 CSP ako nedôvodného, nie jeho odmietnutie ako neprípustného podľa § 447 ods. 1 písm. f) CSP. Nezistenie okolností, ktoré by zakladali rozpor s dobrými mravmi, totiž podané dovolanie robí nedôvodným, priom nedostatok dovolania spočívajúci v explicitnom nesformulovaní právnej otázky sažovateľkou bol zhojený najvyšším súdom tým, že tento z argumentácie sažovateľky v dovolaní vyabstrahoval právnu otázku, ktorú v rámci meritórneho prieskumu následne posudzoval. V konečnom dôsledku však formou rozhodnutia najvyššieho súdu sažovateľka na svojich právach žiadnym spôsobom neutrpla, pretože jej dovolanie najvyšší súd riadne podrobil meritórnemu prieskumu.

18. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je podľa názoru ústavného súdu z ústavného hľadiska dostatočne odôvodnené, akceptovateľné a udržateľné. Sažovateľka v ústavnej sťažnosti len v minimálnom rozsahu konfrontovala udržateľnosť záverov na jvyššieho súdu a zamerala sa na opakovanie podstatnej časti svojej skoršej argumentácie a namietanie nesprávnosti skutkových zistení. Z jej argumentácie v ústavnej sťažnosti možno jednoznačne vyabstrahovať, že táto nesúhlasí práve so zisteným skutkovým stavom tak, ako bol v prejednávanej veci ustálený, zdôrazňujúc ignorovanie vecných a časových súvislostí prejednávanej veci. Tým sa via ústavný súd do pozície ďalšej inštancie, ktorá by mala opätovne posudzovať skutkové okolnosti daného prípadu. Takéto postavenie však ústavnému súdu neprináleží, pretože nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (I. ÚS 31/05). Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmania vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňované a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (III. ÚS 567/2022), o však nie je tento prípad.

19. Keďže pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd nezistil možnosť porušenia sažovateľkou označených základných práv, reálnosť ktorého by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (III. ÚS 325/2023 a tam odkazujúca judikatúra), ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

20. Ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, preto rozhodovanie o ďalších návrhoch sažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie a ústavný súd sa nimi už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. septembra 2024

Peter Molnár
predseda senátu